

Svolvær -Lysets by!

Det eiendommelige Nordlandslyset er vel allment kjent såvel som Lofotlyset er det, men det de færreste vet er at Svolvær har et helt spesielt lys. Et lys som oppstår med sterke lysbrytninger i mellomrommet mellom havet og fjellet og som har fascinert kunstnere i flere hundre år. Nu tar lokal initiativtaker til orde for å lyssette kulturhistoriske og særegne byggverk, kunstverk, naturområde og Svolvæргеita, -i den mørkeste årstiden, for dernest å kalle byen for "LYSETS BY".

Tanken er og å markere «lysets by» med et årlig «Lysmarked» i desember på Svolvær Torg.

Lysets by!

Betegnelsen "lysets by" har blitt brukt om byer som bevisst har brukt «lys» til og fremheve sine severdigheter. Det er som regel store byer som tidlig har innsett lysets betydning. På dagtid får man en opplevelse av byen, men når mørket faller på bruker man lyset til å gi byen en spesiell stemning og til å fremheve byens egenart.

Paris og Lyon kaller seg «lysets by». I Lyon sier turistmyndighetene at de opplever omgivelsene på en ny måte, noe som de mener er positivt både for fastboende og besøkende.

Hammerfest satser stort på belysning og kaller seg -en by av lys. Hensikten med prosjektet begrunner de med at dette gjør stedet tryggere og mer attraktivt som bosted og turistmål, samt det å styrke og videreutvikle det eksotiske ved Hammerfest.

Svenskene brukte i 2011 12 millioner på å smykke Stockholm med 700 000 julelys for å lokke folk til julehandel, for så å kalle seg «Europas lyseste julehovedstad».

Hva om Svolvær ble Lofoten & Vesterålens lyseste julehovedstad?

I Norge er det ingen byer som kaller seg «lysets by», så det skulle ikke være noen hinder i veien for å kalle Svolvær for det. I denne byen viser vi ikke mye fram etter mørkets frambrudd, det meste går i sort. Visst vi tør kan vi snu det med ganske enkle midler. Vi kan bruke lyset i den mørkeste tiden til å fremme vår historie, vår natur og vår egenart.

Elektrisiteten kommer til Svolvær.

Det første elektriske lyset som ble tent i Svolvær var på Festiviteten, Svolværs første kulturhus, den 14. september 1908. Strømmen kom fra A/S Svolvær Elektricitetsverk som ble bygget i Lerosen i forbindelse med modernisering av guanofabrikken som lå på samme sted. Store deler av den elektrisiteten som ble produsert ble fordelt til industrien, men og byens befolkning fikk ta del i denne utviklingen.

På Dampskipskaia ble det montert en «flammebuelampe» på 1000 normallys samt tre reflektorer, hver på 130 normallys. Buelampe er den eldste form for lyspære. Av glødelamper ble det montert tilsammen ca. 1200 lamper fordelt på privathus og på fabrikker. Til gatebelysning var det tilknyttet 14 lamper på 32 eller 50 normallys, og i alt var elektrisk lys innlagt i ca. 40 bygninger.

Lyssettingen.

Belysningene er i hovedsak tenkt å benytte LED teknologi som har et lavt energi forbruk, slik at strøm ikke blir en vesentlig kostnad. Det er også ment og benytte i hoveddel «hvit» belysning i forskjellige toninger, slik at naturlige farver i natur og byggverk ikke forsvinner i feil belysningsfarver.

Lyssettingen er tenkt i tidsbegrenset deler av år og døgn ut fra naturens egen belysning. Dette for at belysningen ikke skal ødelegger stemningene satt av naturens eget lys. Belysningen vil være differensiert ut fra belyst objekt.

Steder som er tenkt kan belyses.

Fiskerkona

Ytterst på moloen er det satt opp en skulptur av fiskerkona som hilser fiskerne når de kommer inn fra havet. Skulpturen er en hyllest til fiskerkona som var den som stelte hjemme. I tillegg til at hun tok seg av barna hadde hun og ansvaret for fjøsstellet og ellers alt annet som måtte gjøres når mannen var ute på fiske. Skulpturen som er laget av billedhugger Per Ung ble satt opp i 1999.

Belysning: Et alternativ kan være at lysene plasseres på toppen av sokkelen og at det brukes tre lyspunkter, der en er forfra og to skrått bak slik at det dannes konturer i skulpturen, og vises godt både fra sjøsiden og molo siden. Tanken med plassering av lysene oppå sokkelen er slik at bare skulpturen blir belyst.

Moloen

Havnen i Svolvær var i gamle dager veldig viktig for omsetning av fisk, som var grunnlaget for Svolværs næringsliv. Havnen var god den, men båtene var plaget med tverrdraget når det var uvær fra sør, og i 1918 forskutterte John Berg bygging av molo mellom Gunnarholmen og Kuba. På 1950 tallet ble moloen som går ut til Fiskerkona anlagt, og Svolvær hadde dermed fått en stor og god havn.

Belysning: Belysningen er tenkt slik at gangbanen blir belyst indirekte fra murkanten som er langsgående, uten at nattsynet blir berørt. Belysningen er ment som en portal til fiskerkona.

Fiskehjeller

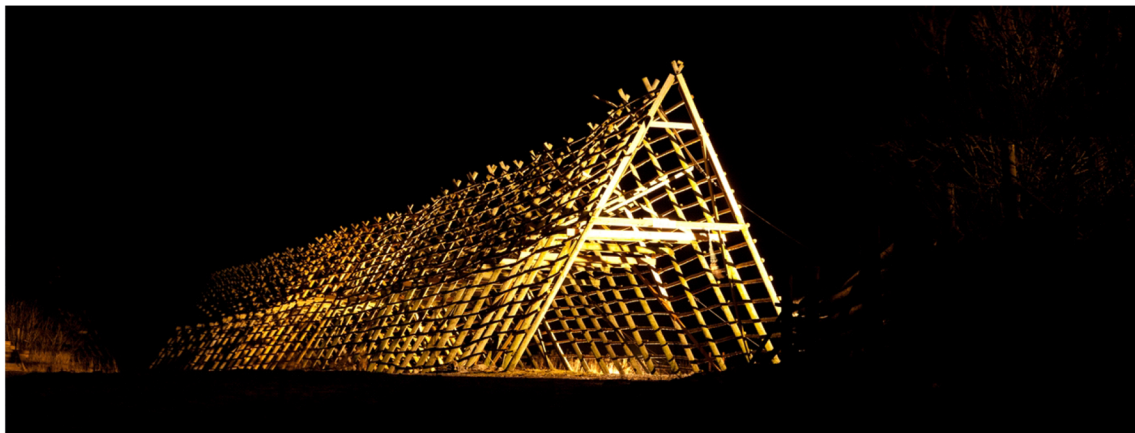

Fiskehjeller er gjerne omtalt som havets katedral. Her henges fersk fisk, i Lofoten i hovedsak «Lofotskrei», til naturlig tørking av sol og vind til det som kalles «tørrfisk». Tørrfisken har vært en ettertraktet vare i langt over 1000 år, der Italia, men og mange andre steder i Europa, bruker den i matlagingen. Bacalao er vel den retten som er mest kjent. I Lofoten henger lokalbefolkningen sin egen fisk til tork og bruker den i tillegg til mat til «snacks». Den bankes og spises sammen med en øl eller to. Fra januar til tidlig på forsommeren er fiskehjellene fulle av fisk, men resten av året står de tomme.

Belysning: Belysning av hjellene som danner innseilingen til Svolvær er tenkt for å fremme

konturene i byggverket, slik at materialet, -fargene av tre og fisk fremheves, og at hjellene vises mest mulig i sin helhet i sitt spill mellom næring og historie. Noe som vi mener vil forsterke inntrykket av fiskehjellene som havets katedral. Her er det tenkt å sette lysene slik at de ikke kommer i konflikt med daglig næring.

Under prøveperioden fikk vi veldig god tilbakemelding fra de som bruker kubaområdet som turområde i mørketiden. Det ble både sikrere og koseligere å gå i området da belysningen av hjellene også gav et visst lys i turområdet.

Belyst fiskehjell fra prøveprosjekt desember 2011.

Krigsminne - Storbunkeren på Kuba.

Etter Lofotraidet den 4. mars 1941 beordret Hitler tungt hærartilleri til beskyttelse av Norskekysten. Tyske luftvåpen fikk ordre om å skjerpe innsatsen i kyststrøkene og da særlig i Lofoten.

Nå begynner et utrolig omfattende arbeide med bygging av bunkre, festningsanlegg og maskingeværstillinger. Dette var et arbeide som pågikk helt fram til kapitulasjonen. Som en konsekvens av Lofotraidet ble Svolvær den by i Norge der det ble bygget flest bunkre, stillinger, tunneler etc., innenfor et område på kun 2 kvadratkilometer.

Belysning: Belysningen er tenkt å settes som en nedtonet kulisse i innseilingen fra havnesiden der

den skaper en dybde i opplysningen av fiskehjellene som er belyst i forgrunnen mot havnen. Belysningen er tenkt fra Vest, Sør og Øst.

Belyst krigsminne fra prøveprosjekt desember 2011.

Havneterminalen

I 1894 ble den første kaien oppført her av Dampskipsekspeditør O. J. Kaarbø. Det var en tre kai på 40 meter. Med årene utvidet han kaianlegget, og i 1910 lot han bygge en 120 meter jernbetongkai med plass til 6 dampskip. Den totale lengden på kaien var nu 200 meter. Han oppførte og flere vareskur som tok en stor del av kai arealet. Kaarbø var og med på å stifte Svolve Dampskipselskap i 1887.

Belysning: Havneterminalen sitt inngangsparti, -som er et arkitektonisk lerret, er det ønskelig å lage et lys spill som danner et levende nordlys. Dette kan muliggjøres ved å bruke styrt lys som speiles i vindusflatene og skaper en fantastisk portal for besøkende til og fra hurtigruten. Her er det viktig å gjenskape et lys som ser mest mulig naturlig ut, og ved bruk av egenskapene som dannes ved langsgående belysning av glass, vil dette flette farver og lys på en fantastisk måte. Lysene plasseres på begge sider av bygget.

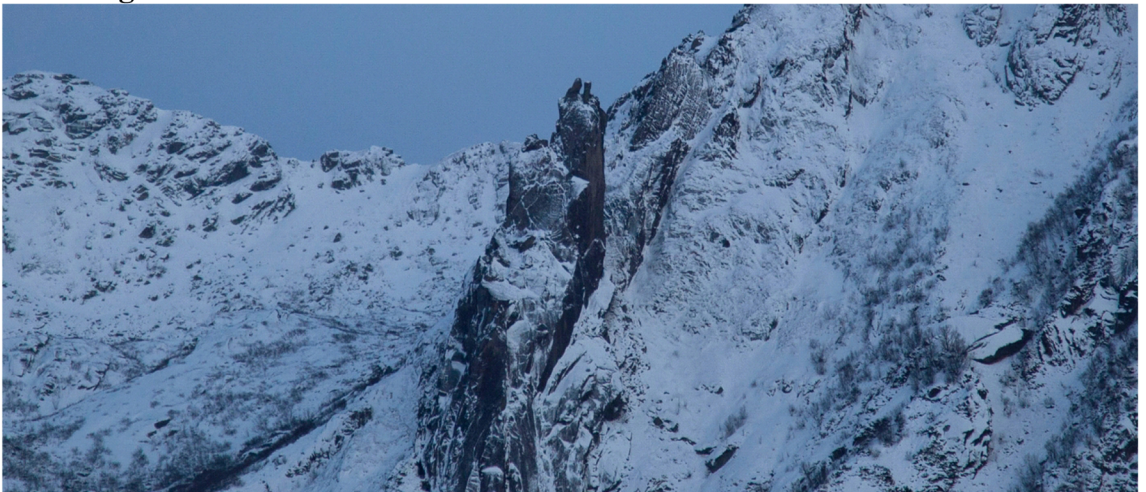
Svolvær kirke

Kirken som ble innvidd den 25. april 1934 var bygd av innsamlede midler fra byens befolkning. På innvielsesdagen ble kirken overlevert som gave til Svolvær kommune, senere Vågan kommune. Den hvitpussede «langkirken» er tegnet av arkitektene Harald Sund og August Nielsen og er oppført i betong og har høye og smale rundbuevinduer. Inngangen er i vest og bygningen avsluttes i øst med en apside. Skipet har et bratt saltak, mens tårnet er avsluttet med pyramidetak og et lavt spir. Tårnet er plassert over koret, og kor og tårn har kvadratisk planform. En slik plassering er særegen - tårnet er som regel plassert over kirkas vestingang.

Belysning: Belysningen er tenkt å fremme bygget i sin helhet fra alle himmelretninger, der den ligger på en høyde midt i byen.

Svolværgeita

Et særegent utspring i Fløyfjellet som har hatt betydning for byen i århundrer, noe som de utallige navnene dette utspringet har hatt opp gjennom tiden, forteller oss. Svolværgeita, Jotunkvinnen, Svolværguri og Kjerringa og Kailln, eller kjæresteparet, er noen av navnene vi kjenner til.

Studerer man Svolvegeita kan man faktisk i rett belysning lett se to personer, der den som står mot vest er halvt vendt mot byen og holder venstre arm rundt personen som står på østsiden, og som er vendt mot byen. Litt av hånden sees på skulderen. Høyre arm holder han opp mot personen til høyre. På personen til venstre er det en lysning i fjellet som kan minne om et skjold.

I dag er Svolvegeita et yndet sted for fjellkltrere der det store er å hoppe mellom hornene. Svolvegeita ble første gang besteget i 1910.

Belysning:Belysningen er tenkt i stor respekt for naturens verk, der det er viktig og fremheve formen på geita, der konturene kommer sterkt fram via en bak belysning, og undertones med frontbelysning slik at fjellformasjonens riktige form blir framhevet. Her er det meningen å skape den trolske stemningen i respekt for naturen.

Fra prøveprosjekt slutten av 1980 tallet.

Nonshaugen

Et navn som henspiller på et sted som man i tidligere tider bruket som solur. På den tiden hadde man ikke klokker, og delte derfor heller ikke døgnet opp i timer. De bestemte tiden etter solens stilling. Når Nonshaugen i Svolve fikk navnet sitt vites ikke, men eldre svolvevæinger hevder at haugen fra gammelt av ble brukt som solur.

Belysning: Her er det tenkt og belyse en kløft ved tunnelen som er godt grodd med trær, dette som en portal inn og ut av sentrum uansett hvor du skal eller kommer fra. Dette for og skape en lun atmosfære rundt portalen til sentrum.

Rådhusparken

En av byens viktigste grønne lommer som er ivaretatt nesten slik den er skapt fra naturens side.

Belysning: Her er det tenkt trivsels belysning, for og skape en hyggelig atmosfære i en av byens sentrale grønne lommer der de store trærne kan framheves.

Andre lokaliteter som kan belyses.

Det er kommet inn forslag til arbeidsgruppen på å få belyst Svinøybrua og Skoletunet.

Lysmarked

For å markere «lysets by» tenkes et årlig «Lysmarked» i desember på Svolvær Torg, der handelstanden i byen kan ha små «boder» eller telt som de selger sine varer fra, -samtidig som det er underholdning og musikk fra torgets scene. En storslagen «happening» som forhåpentligvis vil trekke opplevelse og kjøpelystne folk i fra de nære regioner til denne lys markeringen i Lofoten & Vesterålens lyseste julehovedstad. Svolvær, -lysets by!

Arbeidsgruppen

Det er etablert en midlertidig arbeidsgruppe som består av initiativtaker Baard Nordby, som har opphavet til ideen om belysning av kulturminner og begrepet «lysets by» så langt tilbake som til 1980 tallet, samt Rune Sørensen og Bjørn Kenneth Hansen. Arbeidsgruppen har sitt utspring i fra lys markeringen som ble gjort i desember 2011 i samarbeid med Vågan Kommune og Nærmiljøkontoret.

Denne prosjektbeskrivelsen regner vi som første fase og har dermed ikke tatt med investeringer eller overslag på drift av lysene. Gruppen ble i 2012 utvidet med Viggo Berg og Knut Roar Johansen.

For mer informasjon eller innspill til planen kan du kontakte initiativtaker Baard Nordby på mobil: 99 57 10 90 eller mail: Baard.Nordby@lofoten-industri.no

På www.svolvaer.net finner du historikk samt informasjon, bilder og video fra lyssettingen av krigsminne og fiskehjeller som ble gjort i desember 2011. Svolvær.net har og vært en medspiller siden 2005 for å gjøre begrepet «lysets by» kjent. Alle foto er tatt av Ronny Nilsen. Se hans nettside med belyste fiskehjeller og krigsminne: <http://www.ronnynilsenfoto.net/>